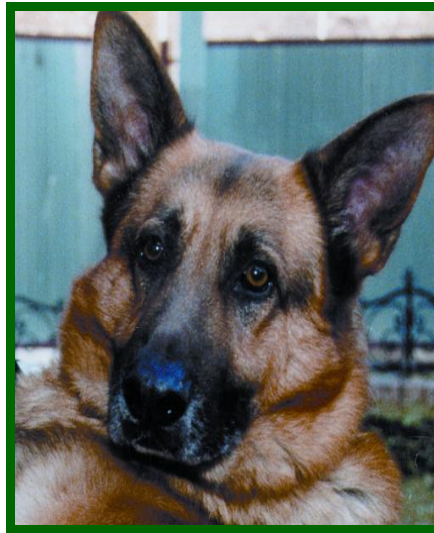

ZMNE

Kriston-Pócsik Veronika

**A társadalmi és civil szervezetek
katasztrófavédelmi szerepe**

Veronika Kriston-Pócsik

**Activities of social and humanitarian civil organisations in
disaster management**

2011.

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető.....	2
A témaválasztás indoklása.....	2
1. A magyar védelmi rendszer, és a különleges mentők helye ebben a védelmi rendszerben.....	4
1.1 Hazánk veszélyeztető tényezői, a védelem komplex rendszere.....	4
1.2 A civil szervezetek jogszabályi háttere, működése, fajtái.....	8
1.3 A különleges mentőszervezetek fajtái.....	11
2. A speciális mentőszervezetek bemutatása.....	12
2.1 A vízi mentők.....	13
2.2 A barlangi mentők.....	19
2.3 A Spider mentőcsoport.....	24
2.4 A Fővárosi Különleges Rendeltetésű Mentő Szervezet.....	28
3. A mentőszervezetek alkalmazásának aktuális kérdései.....	33
4. Összegzett következtetések.....	34

BEVEZETŐ

Minden kornak megvannak a saját problémái, legyen az ember által okozott vagy a természet miatt bekövetkezett katasztrófa. Bármilyen is legyen a kiváltó ok, mindig szükség van a speciális mentőkre. Akár egy emberi mulasztás végett megtörtént hajóbalesetnél (vízi mentők), akár egy szerencsétlenül járt barlangi túrabalesetnél (barlangi mentők). Sok kárhelyen szüksége van a mentőcsapatoknak olyan segítségre, akiknek fejlettebbek az érzékszervei, mint például a mentő kutyákra, akik ki vannak képezve arra, hogy amikor az emberi szervezet nem érzékeli a roncsok, törmelék alatti életjeleket akkor ők lépjenek közbe és mentsenek életeteket. Szükség lehet olyan szakismeretre, amivel csak a speciális mentőerők rendelkeznek.

Napjainkban a körülöttünk lévő veszélyforrások száma egyre nő. Egyre több a veszély, amelynek ki vagyunk szolgáltatva, és amik megjelennek a mindennapjainkban. Ezekre már tudatosan kell vagy kellene felkészülnie minden nemzetnek és társadalomnak. Leginkább a megelőzésre kell koncentrálni, hisz, ha megelőzünk egy katasztrófát az kevesebb energia befektetéssel jár, mint a beavatkozás és helyreállítás. A megelőzéshez információkat kell eljuttatni minél szélesebb körben az állampolgárokhoz, hogy tudják segíteni a szakemberek munkáját, legyen szó egészségügyről, katasztrófáról, tüzmelegelőzésről, bűnmelegelőzésről, stb.

Ha pedig már nem kerülhető el a veszély, akkor a társadalom elvárása, hogy segítsenek a mentőerők. Az állami szervek kapacitása természetesen nem mindig és minden körülmények között elegendő, ezért meg kell jelenniük a civil szervezeteknek. Ezek között is néhány olyannak is, amelyek speciális mentési készségekkel rendelkeznek. Felmerül a kérdés, hogy ismerjük-e ezeket a szervezeteket, tudjuk-e, hogy a védelmi rendszer kapcsolati tőkéjében ilyen értékek is vannak?

A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA

A dolgozatom témájának kiválasztása során arra törekedtem, hogy a választott terület szakmai szempontból legyen aktuális. Az aktualitást az adja, hogy napjainkban világszerte szűkülnek a kormányok lehetőségei, egyre inkább meg kell fontolni, hol lehet az állami terheket csökkenteni. Ennek a folyamatnak az is része, hogy a védelmi kérdésekben mind a megelőzés, mind a veszélyhelyzet-kezelés során olyan megoldásokat keressünk, ami csökkentheti az állami szervek kiadásait, ugyanakkor ez nem megy a hatékonyság rovására.

Ilyen állami feladat a katasztrófák következményeinek felszámolása, amikor gyakran az esemény intenzitása olyan nagyszámú mentőerőt vagy olyan speciális tudást és eszközt követel, ami meghaladja a hivatásos erők lehetőségeit, illetve annyi erőt von el tőlük, hogy az veszélyezteti a más területek alapvető védelmi ellátását. Ilyen esetekben jó szolgálatot tehetnek a civil szervezetek, közöttük is a speciális mentők.

Sajnálatos aktualitás, hogy az elmúlt időszak eseményeinél is szükség volt speciális szervezetek bevetésére.

A kutatás célkitűzései

A kutatásban célul tűztem ki, hogy

- ***Bemutatom*** a magyarországi védelmi rendszert és a különleges mentőerők helyét ebben a rendszerben
- ***Vizsgálom*** a civil szervezetek működésének jogszabályi hátterét, fajtáit
- ***Bemutatom*** a vízi mentők, a barlangi mentők a kutyás mentők és a Fővárosi Különleges Rendeltetésű Mentő Szolgálatot a képességek, felszerelés és tevékenység oldaláról.

A kutatás módszerei

A fenti célok elérése érdekében:

- Információkat kell gyűjtenem ahhoz, hogy teljes képet adjak, ezért vizsgáltam az irodalmakat.
- Kerestem az internet világában. Itt, a különleges mentők által létrehozott honlapokon szinte minden megtalálható az adott szervezet létrejöttének történelméről és sok fényképet találtam a bevetésekről, amivel szemléltetni tudtam azt amiről írok, és az adott mentés körülményeit.
- A kutatásom egyik legfontosabb módszere az olvasott irodalmakból vett információk gyűjtése és azok analízisa volt.
- Szekunder kutatási módszerem személyes elbeszélgetés, interjú, kérdőívek kitöltése volt.

1. A magyar védelmi rendszer, és a különleges mentők helye ebben a védelmi rendszerben

A körülöttünk lévő veszélyek száma folyamatosan nő, természetük változik. Felmerül a kérdés, fel vagyunk-e készülve ezekre a veszélyekre? Megvannak-e azok a szervek, szervezetek és kellően szervezettek-e ahhoz, hogy ezeket a feladatokat sikeresen és hatékonyan ellássák a lakosság védelmére? Ebben a fejezetben megvizsgálom hazánk védelmi rendszerét és a védelemben résztvevő különleges mentőszervezetek működését, helyét ebben a rendszerben.

1.1 Hazánk veszélyeztető tényezői, a védelem komplex rendszere

Az emberi társadalmak létrejöttének és fejlődésének egyik fontos mozgatórugója a veszélyekkel szembeni közös védekezés szükségességének felismerése volt. A társadalmak fejlődésével, fokozatosan nőtt az emberi életet és az anyagi javakat veszélyeztető veszélyforrások száma, azok fajtái, pusztító hatásaik összetettebbé váltak. A természeti csapásokon túl megjelentek a korszerű fegyverekkel vívott háború nagy területeket érintő hatásai. Az ipari forradalom óta komoly veszélyeket jelentenek a civilizációs katasztrófák, és napjainkban egyre több új veszélyeztető tényezővel is számolnunk kell.

A veszély mindenhol ott van, így sokféle veszélyről beszélhetünk, és szinte minden veszély hatással van az emberre. Megemlíthetném például az elhízás veszélyét, de e mellett megemlíthető a globális felmelegedés veszélye is vagy akár a betegségek kialakulása. *(lásd 1. sz. ábra)* A legnagyobb veszélyt a katasztrófák jelentik az emberiség számára. Ez súlyosan károsítja az emberek egészségét, életfeltételeit és a környezetét.

A katasztrófa görög eredetű kifejezés. Jelentése: pusztulás, megsemmisülés, fordulat, megrázó esemény, katonai pusztítás. Egy megközelítésben kétféle katasztrófáról beszélhetünk: természeti katasztrófa és civilizációs katasztrófáról. Természeti katasztrófa például a földrengés; árvíz; belvíz; hurrikán; tornádó stb. Civilizációs katasztrófa az emberi mulasztás, hiba, tudatlanság, technológiai hiba végett következhet be. Ilyenek például a nukleáris katasztrófák vagy a technológiai folyamatok működési zavaraiából adódó balesetek. *(lásd 2. sz. ábra)* Mindezek megelőzésére vagy helyreállítására létre kellett hozni egy védelmi rendszert.

1. sz. ábra: Globális felmelegedés Készítette: ismeretlen
Forrás: <http://www.alternativenergia.hu> (2011. október 23.)

2. sz. ábra: Nukleáris balesetek Készítette: ismeretlen
Forrás: <http://www.mixonline.hu> (2011. október 23.)

A kihívásokra, veszélyeztető tényezőkre hazánk működteti a védelem komplex rendszerét, melybe két védelmi területtel kapcsolatos feladatok végrehajtásának szervezeti kereteit és feltételrendszerét kell biztosítani: **a fegyveres védelem és a nem fegyveres védelem** feladatait. A két területnek megvan a saját védelmi feladata, de mindegyiknek van egy közös, a polgári védelmi feladatok és tevékenységek rendszerébe tartozó, a lakosság és az anyagi javak védelmét szolgáló feladat-csoportja.¹

3. sz. ábra: A honvédelmi rendszer feladatainak csoportosítása
Forrás: Dr. Hornyacsek Júlia, ZMNE Budapest 2009.

Az ábra is érzékelteti, hogy ahogyan a rendszer elemei, úgy a feladat-csoportok is összefüggnek egymással. A védelmi feladatok végrehajtására egy hosszú évek során kialakított szervezet- és intézményrendszer szolgál. Az ország honvédelmi rendszerének szervezet-, és intézményrendszere modulszerűen épül fel, így biztosítva a veszélyeztetettséggel arányos intézkedések megtételét, és képes az ország külső biztonságát

¹ Dr. Hornyacsek Júlia: Polgári Védelmi Alapismeretek 1. (38. oldal) 2009. ZMNE Budapest

veszélyeztető helyzetek kezelésére éppúgy, mint a belső társadalmi vagy természeti és civilizációs eredetű katasztrófák, válsághelyzetek megoldására.²

A honvédelmi rendszer szervezet- és intézményelemeit a védelmi feladatainak végrehajtásában való részvételük alapján két nagy csoportba tudjuk sorolni: a katonai, fegyveres, és a civil elemekre. A rendszer felépítése, elemeinek csoportosítása (4. sz. ábrán látható.)

4. sz. ábra: A honvédelmi rendszer szervezet- és intézményelemeinek csoportosítása
Készítette: Dr. Hornyacsek Júlia

Forrás: Dr. Hornyacsek Júlia ZMNE Budapest 2009.

Letöltés ideje: 2011-10-23

Az ábrán látható, hogy a kormányzat a honvédelem rendszerében központi helyet foglal el, és az elemek védelmi feladatait a védelmi igazgatás rendszerén keresztül valósítja meg. A védelmi igazgatás a közigazgatás része. Tervező, szervező és irányító tevékenysége egyaránt kapcsolódik a békeidőszaki, valamint a minősített időszakos védelmi feladatok

² Dr. Hornyacsek Júlia: Polgári Védelmi Alapismeretek 1. (39. oldal) 2009. ZMNE Budapest

végrehajtásához. Az ábrán az is látható, hogy a rendszer modulszerűen épül fel, és a központi szerepet betöltő kormányzat és a védelemigazgatás közvetlen és szoros kapcsolatban van a honvédelem többi elemével, a gazdaság-védelemmel, a polgári védelemmel, a rendvédelemmel és a katonai védelemmel.

A védelmi feladatokat, mint láttuk, nem csak a hivatásos mentőszervek végzik, hanem részt vesznek benne civil és humanitárius szervezetek is. A településen a mentés vezetője a helyi védelmi képességeket is igénybe veszi. Ennek rendszerint része az ott működő civil szervezet, de adott esetben más településekről, más országrészből is segítségül hívnak civileket, különösen akkor, ha speciális képességekkel rendelkeznek.

A következő alfejezetben megvizsgálom a civil szervezetek jogszabályi hátterét, fajtáit.

1. 2. A civil szervezetek jogszabályi háttere, működése, fajtái

A civil szervezetek működését, szabályozását több jogszabályban megtaláljuk, ezek közül az alapot az egyesülési törvény adja. Ennek értelmében: Magyarországon az egyesülés joga mindenkit megillet. Mindenkinek joga van arra, hogy másokkal szervezeteket vagy közösségeket hozzon létre vagy ezen szervezetek tevékenységében részt vegyen. Ebből kifolyólag az állampolgárok társadalmi szervezetet hozhatnak létre. A társadalmi szervezet önkormányzattal rendelkező szervezet, amely egy cél elérésének érdekében alakul meg. Tagja az lehet, aki a közügyek gyakorlásától nincs eltiltva.

A társadalmi szervezet bármelyik szervének törvénysértő határozatát a bíróság előtt bármely tag megtámadhatja. Ez a határozat végrehajtását nem gátolja, de ha a bíróság úgy dönt, indokolt esetben felfüggesztheti azt.

A társadalmi szervezet szervezeti rendje, működése

A társadalmi szervezet legfelsőbb szerve a tagok összessége, vagy a tagok által közvetlenül vagy közvetett úton választott testület, a közgyűlés, amelyet bármikor össze lehet hívni, ha szükség van rá, de minimum 5 évenként egyszer kötelező. Össze kell még hívni, ha a bíróság elrendeli, vagy ha a tagok egyharmada azt kívánja. Hatáskörébe tartozik, hogy az alapszabályokat megállapítsa vagy módosítsa, az évi költségvetés meghatározása, az ügyintézői szerv évi beszámolójának elfogadása, más társadalmi szervezettel való

egyesülésének elfogadása illetve a legfelsőbb szervek döntenek azokban az ügyekben, amelyeket az alapszabály kizárólagos hatáskörébe utal.

A civilszervezetek fajtái

A civil szervezetek tehát önrendelkezési joguknál fogva, saját maguk határozzák meg a tevékenységüket, amely különböző lehet. Vannak olyanok, amelyek alaprendeltetése a mentésben való részvétel, és vannak olyanok, amelyek alaprendeltetése ugyan más, de katasztrófák során alkalmazhatóak, a következmények felszámolásában. A mentési alaprendeltetésű szervezetek között vannak általános mentési és védelmi céllal alakított szervezetek, mint a Magyar Polgári Védelmi Szövetség és a Magyar Tűzoltószövetség. (Lásd. 5. sz. ábra)

5 sz. ábra: Magyar Polgári Védelmi Szövetség logója

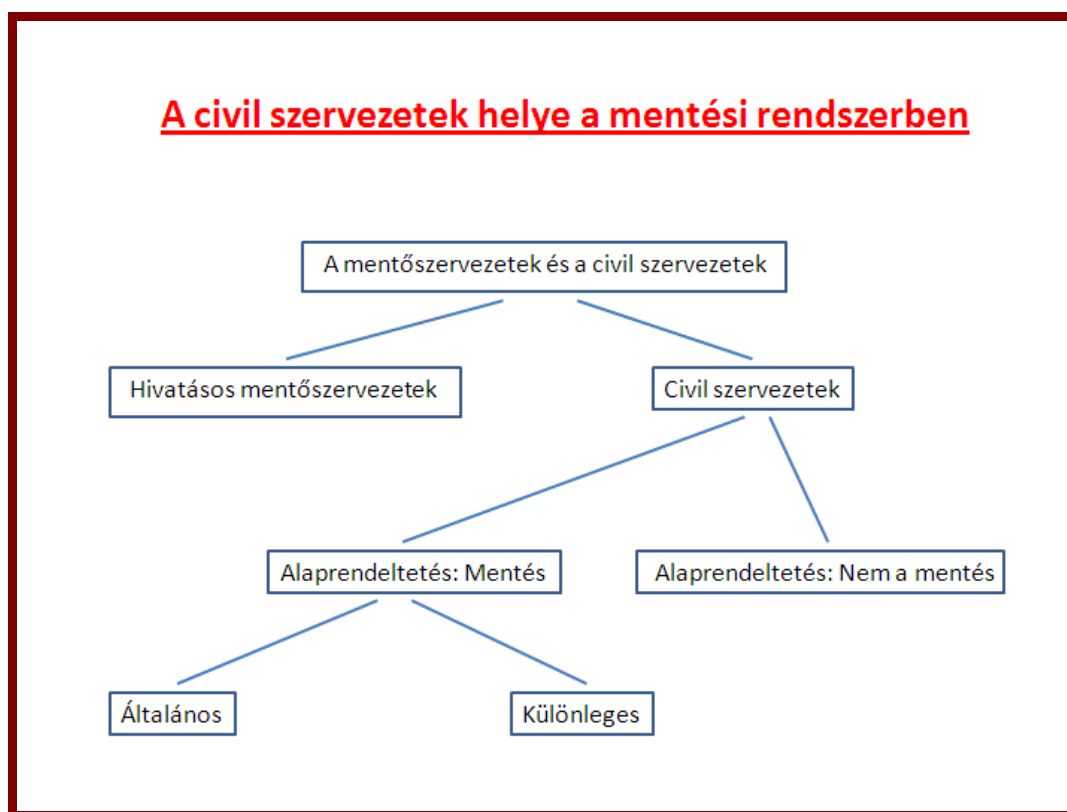
Forrás: www.mpvsh.hu Letöltés ideje: 2011-10-23

A Magyar Tűzoltó Szövetség

1870-ben alakult meg Gróf Széchenyi Ödön kezdeményezésére, aki az elsőként töltötte be az elnöki tisztséget. Az alapítását követően mintegy nyolc évtizeden keresztül eredményesen működő szövetséget XX. századi történelmünk viharai ugyan elsodorták, ám jogutódként 1990-ben újra megalakult a napjainkban is működő Magyar Tűzoltó Szövetség (MTSZ). A politikai pártoktól független MTSZ célja társadalmi eszközökkel segíteni a tűz elleni védekezést, a hivatásos, önkéntes és létesítményi tűzoltóságok és tűzoltó egyesületek tevékenységét, közreműködni a szakmai munkájuk hatékonyabbá tételéhez szükséges személyi, anyagi, tárgyi feltételek kialakításában, a tűzoltóságok nemzetközi kapcsolatainak

ápolásában.³ Az országszerte működő több ezer önkéntes tűzoltó szervezet megyei szövetségekbe szerveződve kapcsolódik az MTSZ-hez. Tagja lehet továbbá a szövetségnek bármely országos tűzvédelmi szakmai és más országos társadalmi szervezet is, amely elfogadja az MTSZ alapszabályát és az elnökség elfogadja a csatlakozását. A rendes tagság mellett pártoló tagként csatlakozhatnak a szövetséghez szervezetek és jogi- és magánszemélyek egyaránt.

Vannak továbbá speciális mentési feladatokra szakosodott szervezetek, mint például a barlangi mentők, kutyás mentők stb. Ők oly speciális módon vannak felkészülve egy adott katasztrófa helyzetekre, ahogyan más mentő szervezetek nincsenek. Ezekről később esik szó a második fejezetben.

6. sz. ábra: A civil szervezetek helye a mentési rendszerben

Készítette: Kriston-Pócsik Veronika 2011. ZMNE

³ <http://www.uzletiszaknevsor.hu/crmadmin/kulso2/cegadat-12265.html> Letöltés ideje: 2011-10-05

1.3 A különleges mentőszervezetek fajtái

Az előzőekben bemutattam a civil szervezetek jogszabályi hátterét, helyét a védelmi rendszerben, és típusait. Ez a dolgozat nem teszi lehetővé, hogy mindegyiket bemutassam, ebben az alfejezetben a különleges mentőszervezeteket elemzem. Különleges mentőszervezetre nincs fogalom a jogszabályokban, ezért én javaslatot teszek a fogalomra.

Különleges mentőszervezet: olyan civil szervezet, amely azzal a céllal jött létre, hogy részt vegyen a lakosság mentésében veszélyhelyzetekben. Rendeltetése, hogy eszközeivel, állományával megjelenjen a katasztrófák helyszínén, és speciális tudásukat alkalmazva mentést, keresést és életveszély-elhárítást folytassanak. A mentőszervezetek tevékenysége az alábbiakban összegezhető:

- Kutyás személykeresés, romkutatás,
- Búvár és vízi/árvízi mentés,
- Barlangi mentés,
- Műszaki-, magasból-mélyből mentés, alpintechnika,
- Légi mentés,
- Egészségügyi/orvosi ellátás biztosítása,
- Komplex mentési műveletek.

A magyarországi különleges mentők a teljesség igénye nélkül a következők:

- Budapesti Különleges Mentők
- BWIAD Rescue 24 Nemzetközi Kutató-Mentő és Tűzoltószolgálat
- Dél-Magyarországi Tűzoltó és Technikai Mentő Egyesület
- Diver Team (Felső Tisza vidéki Búvár és Mentő Egyesület)
- Juker Kft Bányászat, Bányamentés
- Katasztrófa elhárítási csoport
- Magyar Barlangi Mentőszolgálat
- Mentőkutyás Mentőszolgálat
- Kutató Mentőcsoport
- Autó Mentők
- Vizi Mentők
- Sürgősségi vérszállítók stb.

A veszélyeztető tényezőket elemezve megállapítottam, hogy az embert állandóan körbeveszi a veszély. Vannak olyan katasztrófák, amik megelőzhetőek, de vannak olyanok is, amiket nem lehet kiküszöbölni. Ilyenkor szükségünk van egy védelmi szervezetre. Magyarország esetében a védelmet vizsgálva elmondható, hogy igen összetett. A védelem komplex rendszerében mind a fegyveres védelem, mind a polgári védekezés a saját feladatát ellátva védelmezi az emberek életét és az anyagi javakat. A katasztrófák elleni védelem maga is egy összetett rendszer, melyben minden szervnek, szervezetnek megvan a szerepe. Ezek között fontos szerepet töltenek be a speciális mentőszervezetek.

2. A speciális mentőszervezetek bemutatása

A civil, különleges mentőszervezetek tevékenységének nagy hazai és nemzetközi hagyománya van, de az ország társadalmi, gazdasági fejlődésével számuk és szakosodásuk nagymértékben megszaporodott. Feladataikat alapszabályukban meghatározottak szerint látják el. Speciális felkészültségük és felszereltségük alapján tevékenységi körük sokrétű, a mentés és katasztrófa-elhárítás minden területére kiterjed. Igénybevételük helyi szinten, együttműködési megállapodások alapján a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok ügyeletén, illetve országosan és nemzetközi szinten az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságon keresztül történik, a már kialakult Eljárási Rend és kiképzettség alapján.

A legtöbb civil mentőszervezet, alaprendeltetésből adódóan önként vállalja, hogy felajánlott erőikkel és eszközeikkel értesítés (riasztás) esetén a helyszínre vonul és közreműködik a mentésben. A kárterületen készek mentési kapacitásaikat megosztani. Hazai és külföldi bevetéseken önként vesznek részt. Európa számos országában szintén megvalósul a különleges kiképzéssel rendelkező szervezetek, szervezeti egységek bevonása a katasztrófa-elhárításba.

A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy ez kétféle módon valósul meg. Az egyikben a hivatásos katasztrófavédelmi szervek rendelkeznek speciálisan kiképzett és különleges feladatokra bevethető egységekkel, így ezek fenntartása nem igényel további költségeket. A másik szisztéma szerint – Magyarországhoz hasonlóan – a civil szervezetek bevonásával próbálják meg kezelni a különleges szaktudást igénylő helyzeteket.⁴

⁴ www.katasztrofavedelem.hu 2011. 10.10.

A civil szervezetek kezdetben ad hoc módon jelentek meg a mentési folyamatban, napjainkra nyilvánvalóvá vált erőik, eszközeik koncentrálsának szükségessége. A hivatásos katasztrófavédelmi szervek ezért felméri a területükön működő szervezeteket, adatbázist készítenek a képességeikről, és ennek alapján az egész országra kiterjedő áttekintést kapnak arról, hogy hol milyen erőket lehet mobilizálni adott esetben. Szabályozzák a szervezetek kiképzését, és minősítésének kérdéseit is.

A továbbiakban bemutatom néhány speciális mentőszervezet működését, mint a vízi mentők.

2.1 A vízi mentők

Gyakoriak azok az események, amikor szükség van a vízi mentőkre. Elsősorban emberek mentéséhez hívják őket, de előfordul tárgyak, elsüllyedt hajók keresésére is.

7 sz. ábra: A Vízi mentők Magyarországi Szakszolgálata Egyesület

Forrás: <http://vizimentok.hu/hu/rolunk/> 2011-10-23

A legfontosabb, és minden esetben elsőbbséget élvező feladat a személymentés.⁵ Az egyesület 1999. év őszén alakult Zánkán a Gyermeküdülő területén. Közel 30-an gyűltek össze azzal a szándékkal, hogy létrehozzanak egy olyan vízi mentéssel foglalkozó közhasznú egyesületet, amely hatékonyan tud segíteni a vízi balesetek felszámolásában és megelőzésében. Az alapító tagok között számos vitorlázó, úszó, a vizet szerető személy volt. Kezdetben a Balaton területére korlátozták működési tevékenységüket, de baj esetén számos alkalommal segítettek más területeken is. Megalakulásukkor a Vízi mentők Balatoni

⁵ <http://vizimentok.hu/hu/rolunk/> Letöltés ideje: 2011-10-05

Szakszolgálat (VBSZ) nevet választották, ezzel is jelezve abbéli szándékukat, hogy professzionális módon kívánnak tevékenykedni. Határozott elképzeléseiket elkezdtek megvalósítani, és ennek köszönhetően jöttek az eredmények. Számos oldalról közelíthetjük meg eredményességüket. Nézzünk ebből néhányat.

Mára, több mint háromszáz fős tagsággal bírnak. 2006. év nyarán a közgyűlés, az elnökség javaslatára, úgy határozott, hogy működési területét az egész országra kiterjeszti. Ekkor történt, hogy az egyesület neve magváltozott és attól kezdve nevük: Vízi mentők Magyarországi Szakszolgálat (VMSZ).

Felszerelésük

⁶A felszereléseket pályázatokból, önkormányzati forrásból, és a tagok saját eszközeiből szerzik be, folyamatosan fejlesztik. Bemutatom ezeket.

8. sz. ábra: A vízi mentők rádiója

Készítette: Ismeretlen, Forrás: <http://vizimentok.hu> Letöltés ideje: 2011-10-23

A strandi vízi mentők az egyesület egyenruhájában, Balatrönk adó-vevő rádió segítségével, (lásd 8. sz. ábra) az egyesület mélyvízi egységeivel összhangban végzik napi tevékenységüket. A "BALATRÖNK" rádiórendszerben a Balaton teljes területén a keleti- és a nyugati bázisállomás segítségével összesen 10 átjátszóállomáson keresztül nyújtja a tó és környékének teljes lefedettségét biztosító kommunikáció lehetőségét. Természetesen számos eszköz készült még mentésre: pl. dobózsák, mentőszörf, DLRG-mentőöv, mentőtutaj. Ezek

⁶ <http://vizimentok.hu/hu/rolunk/info/eszkozeink/30/> Letöltés ideje: 2011-10-05

használata fontos lenne, mivel megkönnyítik és gyorsabbá teszik a mentést és a vízi mentő biztonságát is növelik.

Mentőszörf, mely a bajbajutott gyors elérését szolgálja még erős áramlás és hullámozás esetén is. Anyagának köszönhetően, könnyű, így egy ember is gond nélkül tudja használni. Fizikai tulajdonságai képessé teszik egy bajbajutott ráfektetésére. Használata nem csak megkönnyíti a mentésfolyamatát, de kedvezőtlen időjárási körülmények között is biztosítja mind a bajbajutott, mind a mentő személy biztonságos partra érkezését. Hasonló modelleket használnak az ausztrál és észak-amerikai vízi mentők is.

Evezős **mentőkatamarán**: Katamarán testű, kopásálló, de könnyű műanyag mentőeszköz, mely biztonságosan használható szélsőséges időjárási viszonyok között is. Előnyei a gyorsaság, alacsony merülés, könnyű manőverezési képesség és a mentő előtt kialakított platform, mely alkalmas a bajbajutott ellátásának, illetve újraélesztésének megkezdésére.

Egy hatékonyan használható további mentőeszköz a mentőöv, melynek kötélvég részét megtartva, illetve a zsákrészt eldobva egy 15-20 méter hosszan kibomló felúszó- mentőkötél nyújt segítséget a vízből kimentendő bajbajutott számára. A dobás lendületéhez a kellő súlyt biztosító zsák végén egy műanyag kapaszkodó található.

DLRG mentőöv: Felúszó anyagból készült, karabinerekkel a bajbajutottra csatolható eszköz.

Előnye, hogy a rajta található heveder segítségével a mentő mindkét kezével tud úszni, nem kell tartani a bajbajutottat, sőt a biztonságos távolságot is segít megőrizni. A Német Vízi mentő Szövetség (DLRG) által kifejlesztett és használt mentőeszköz.

Mélyvízi mentés. A VMSZ a strandi vízi mentésen túl, un. mélyvízi mentési tevékenységet is folytat. Ez tulajdonképpen a strandi mentők "hatósugarán" kívüli mentési tevékenység, amelyet mentőhajókkal végez. (lásd: 9. sz. ábra)

9. sz ábra: Mélyvízi mentés, Forrás: <http://vizimentok.hu/hu/rolunk/> (2011-10-23)

A szakszolgálat 6 saját hajóval rendelkezik. A VMSZ mentésirányítási rendszerében dolgozó együttműködő szervezetekkel kiegészülve a Balaton 10 pontján kialakított mélyvízi mentőbázison áll a bajbajutottak rendelkezésére. A mélyvízi mentőegységek alapvetően a következő tevékenységi körökben dolgoznak: személymentés eszközmentés rendezvénybiztosítása búvárszolgálattal együttműködve keresési, kármegelőzési, környezetvédelmi feladatok Eszközmentésen értjük az elsodródott vízi eszközök felkutatását, partra juttatását, maráson, homokpadon felült hajók mentését, manőverezni képtelen hajók kikötőbe vontatását, elsüllyedt hajók kiemelését (a búvárszolgálattal együtt, speciális emelőballonok, nagy teljesítményű szivattyúk segítségével).

Búvárszolgálat

A Búvárszolgálat tevékenységét elsősorban a Balatonon és a 3 régióbeli megye belvizein fejti ki, de az országos szintű együttműködési megállapodások értelmében, bárhol és bármikor bevethető hazánkban.⁷

Célja, minden olyan az Egyesületet érintő munka elvégzése, mely búvártechnikát igényel. Elsődleges feladata az eltűnt személyek felkutatása, melyet karitatívan végez. Emellett feladatai közé tartozik mindennemű keresés és felhozatal (bűnjel, eltűnt tárgy,

⁷ <http://vizimentok.hu/hu/rolunk/info/eszkozeink/30/> Letöltés ideje: 2011-10-05

elsüllyedt vízi jármű), valamint az olyan rendezvények biztosítása, mely víz alatti jelenlétet vagy gyors beavatkozást igényel.

Tagjai azokból a nemzetközi búvárminősítéssel rendelkező egyesületi tagokból állnak, akik rendelkeznek speciális irányú tapasztalatokkal, és önkéntesen vállalják a szolgálattal járó kötelezettségeket. A Búvárszolgálat riasztását a mentésirányítási központban lévő Szolgálatvezető rendeli el. Ez után a riasztás helyéhez legközelebb állomásozó mentőhajó a helyszínre vonul, ezzel egy időben pedig, a feladat ellátásához szükséges számú tagot és a kellő felszerelést, a Búvárszolgálat műszaki búvárszere, közúton a helyszínre szállítja. A mentőhajó személyzete elsőként a helyszínre érkezve biztosítja a területet és előkészíti a közúton érkező búvárok munkáját. A teljes létszámban felvonult búvárcsoport első feladata a tájékozódás és adat egyeztetés. Ezután a feladatok meghatározása következik, az elvégzendő munkától függően, majd a feladat végrehajtás, a csoporttagoknak kiosztott tevékenységek összehangolásával.

Eszközeik:

A Búvárszolgálat tagjai munkájukhoz speciális felszerelési tárgyakat használnak, illetve vannak olyan eszközök, melyek jelentősen megkönnyítik és biztonságosabbá teszik az elvégzendő feladatok ellátását.

Búvárfelszerelés: Egy komplett könnyűbúvár felszerelés alapja az ABC, mely áll maszkból, uszonyból és légző csőből. Ezt a többi felszerelési tárgytól függetlenül is lehet használni, az un. szabadtüdős merülésekkor. Ehhez tartozik még a lebegőképességet szolgáló jacket, a légző-automata mely képessé teszi a búvart a víz alatti légzésvételre, a palack, melyben nagynyomású, sűrített levegő található, nyomás és mélységmérő, valamint az ólomöv, melynek segítségével tud a búvár lemerülni. (lásd: 10. Sz. ábra)

10. sz. ábra: A búvárok felszerelésének egy része

Készítette: Ismeretlen, Forrás: <http://vizimentok.hu/hu/rolunk/> 2011-10-23

Száraz és nedves búvárruhák:

A búvárok a kihűlés megakadályozására búvárruhát hordanak, mely a vízhőmérséklet függvényében lehet nedves és száraz. A nedves búvárruha maximum 15 fokos vízig használható, lényege, hogy a ruha és a test közé befolyt víz felmelegszik testhőmérsékletűre, és így módon szigetel. 15 foknál hidegebb vízben csak szárazruha használandó, melynek lábrésze egybe van építve a ruhával, csuklónál és nyaknál pedig, pontos záródása miatt, akadályozza meg a víz beáramlását, így a búvár teljesen száraz marad a merülés alatt.

Konkrét események

A mentőszolgálat több sikeres akciót is vezetett. Ismerjünk meg egyet!

A 2011. évi Kékszalag nevű verseny sajnos balul sült el. Az időjárási viszonyok miatt szükség volt a vízi mentőkre. A mentők munkáját nehezítették a rendkívül erős szellőkésések. Sajnos voltak olyan bátor jelentkezők, akik már annyira égtek a verseny lázától, hogy a figyelmeztető jelzéseket, a figyelmeztető felszólításokat figyelmen kívül hagyva folytatta a vitorlás versenyt. Ebből még nagyobb bajok következtek be, hisz kockára tették a maguk és egymás életét. Körülbelül 30-40 vitorlás ütközött egymásnak, futottak zátonyra, borultak fel és több hajó el is süllyedt. Voltak emberek, akik bele is estek a Balatonba. A vízi mentők, bár megelőzés gyanánt már közbe léptek, de amikor bekövetkezett a baj, azonnal életüket kockáztatva a versenyzők mentésére siettek. Nekik köszönhetően halálos baleset nem történt, de több személy súlyosan megsérült és az anyagi károk is elérték a milliókat.

A vízi mentők tevékenységét elemezve megállapítható, hogy Magyarországon létre kellett hozni egy olyan mentőszervezetet, akik a víz szerelmeseire vigyáznak, illetve ha bekövetkezik a baj, segítenek rajtuk. Így jött létre a vízi mentők Magyarországi Szakszolgálata Egyesület. Kezdetben a Balaton területére korlátozták működési tevékenységüket, de baj esetén számos alkalommal segítettek más területeken is. Felszerelésük fejlett, és elegendő. Ezek az eszközök segítik a mentőket. Mentés közben megkönnyébbítik a kommunikációt, és a mélyvízi mentést is. Több esetben is előfordult, hogy emberi életek függtek a mentők tudásától, gyorsaságától és odaadásától.

2.2. A barlangi mentők

Hazánkban számos barlang található, sokszor adódnak barlangi balesetek, ahol szükség van a barlangi mentőkre, de hívják őket bányákban, üregekben történt eseményekhez is.⁸ Magyarországon több hegység is megtalálható ahol a túrázók előszeretettel kirándulnak. Ezért szükség volt létrehozni egy barlangi mentőszolgálatot. Szintén segítő tevékenységet folytatnak a barlangi feltárások során.

11. sz. ábra: A barlangi mentők logója Készítette: Ismeretlen

Forrás: <http://www.caverescue.hu/> Letöltés ideje: 2011-10-23

A Magyar Barlangi Mentőszolgálat (BMSZ) létrejötté, mind az európai szervezetek megalakuláshoz képest, mind az akkori társadalmi rendszerhez viszonyítva is gyorsan következett be, hisz folyamatosan nőtt a természet szerelmeseinek száma. 1961-ben, dr. Dénes György irányításával történt meg. Később a Magyar Vöröskereszt lett a fenntartó szervezete. Ezt követően kisebb válság következett, mert a fenntartó, illetve az illetékes hatalmi szervek nem tudtak mit kezdeni sem a feladattal, sem a szervezettel, és akkoriban nem voltak oly annyira felkészítve a mentők sem egy adott speciális helyzetre, mint napjainkban. Ezt oldotta fel a rendszerváltás kori lehetőség, amikor az egyesülési törvény keretei között, a BMSZ önálló egyesületté alakult. A bizonyos mértékig kockázatos lépés eredményes volt, a szervezet talpon maradt, képes volt megújulni és fenntartani, sőt fejleszteni mind képességeit, mind eszköztárát.

⁸ <http://www.caverescue.hu/tortenetunk.html> Letöltés ideje: 2011-10-05

Szervezeti felépítése

A szervezeti felépítésében jelen pillanatban három területi egysége van. A központi egység, budapesti székhellyel, a dél-magyarországi területi egység, pécsi székhellyel, és a gömör-tornai területi egység aggteleki székhellyel. Az egységek általában közösen tartják a gyakorlataikat és képzéseiket, de az egységek önálló gyakorlatokat is szervezhetnek.⁹

Eszközeik

A BMSZ, főként önálló egyesületté alakulása óta tudta sikeresen javítani a mentési eszköz-hátterét.(lásd 12. sz. ábra) Jelenlegi eszközállományával bármelyik magyarországi barlangból képes önállóan mentést végrehajtani, akár a teljes felszíni háttér biztosításával is.¹⁰

12. sz ábra: A mentéseket segítő felszerelések egy része Készítette: Ismeretlen

Forrás: www.visszaporgetes.hu Letöltés ideje: 2011-10-23

⁹ <http://www.caverescue.hu/szervezet.html> Letöltés ideje: 2011-10-05

¹⁰ <http://www.caverescue.hu/bgszall.html> Letöltés ideje: 2011-10-05

Az alábbiakban bemutatom az alapvető mentési technikákat:

Mentési technikák¹¹

- Szűkületek és kuszodák alkalmával megbizonyosodnak, hogy a járat eléggé ki lett-e tágitva. Ekkor húzzák a hordágyat kötel segítségével.
- Nagy kaotikus járatok esetén egy felderítő előre megy kitűzni az útvonalat és jelezni a nehézségeket, hogy elkerüljük a hibákat és megállásokat.

Különböző leeresztési és felhúzási módokat dolgoztak ki. Az alábbi **leeresztési** technikákat alkalmazzák:

- Ha 2 kötel szükséges: 1. eresztő kötel, 2. biztosítókötél.
- ereszkedőgép teszi lehetővé, hogy egy személy felügyelje az eresztést.
- A biztosítókötélen egy működésre kész húzórendszer építenek ki előre, ha szükség van a hordágy felhúzására.
- Az elhúzást végleges helyre a kísérő teszi. Ez utóbbi irányítja az eresztést, és választja meg, hogy melyik kötel tartja a hordágyat, hogy a szükséges elhúzásokat helyre lehessen tenni.

Az alábbi felhúzási technikákat alkalmazzák:

Egy külön kiépítésen, ami egy csiga és mászógép-rendszerből áll, és egy mentő dolgozik. A kötel egyenesen a hordágyhoz megy le és ellenőrzik, hogy ne lökjön le köveket és ne akadjon be. Ekkor következik a húzás. Egy húzórendszer építenek ki. A kötelet a hordágyra egy csavaros acél karabinerrel kapcsolják. A csigák megkönnyítik a húzást, kiküszöbölve a súrlódást és lehetővé teszi, hogy a hordágy magasan az akna pereme fölé érkezzon.

Többféle húzórendszer ismert. Mindegyiket több mentő működteti, akik saját mászó gépeikkel húzzák a kötelet. Ezekre a feladatokra külön fel kell készülniük a mentőknek, hisz minden gép más-más feladatot lát el, így különböző tudás kell a kezelésükhöz. Egy vagy több mentő lehet ellensúly (ellensúlyos technika). Meg lehet osztani a húzást több-kevesebb rendszer alkalmazásával, de maradjunk az ésszerűség határain belül. Több szerelék alkalmazása oda vezethet, hogy úgy megnő a súrlódás, hogy rontja a hatásfokot.

¹¹ <http://www.caverescue.hu/bgszall.html> Letöltés ideje: 2011-10-10

13. sz ábra: Mentés közben

Készítette: Ismeretlen Forrás: www.visszaporgetes.hu

Letöltés ideje: 2011-10-23

A mentés speciális feladat, csak képzett emberek végezhetik, számukra a különböző balesetekre ajánlásokat dolgoztak ki, amelyet célszerű szem előtt tartani. Ezeket az alábbiakban foglalom össze.

Mentés során, eltévedés, rossz útleírás esetén:

- Forduljunk meg minden elágazásban, ami nem egyértelmű, hogy jól lássuk honnan jöttünk! Jegyezzük meg a kijárat utat!
- Jelöljük meg az elágazásokat (világító szalag) vagy nyilazzuk meg egy kissé a karbidlámpa lángjával!
- Vegyük igénybe egy megbízható vezető szolgálatait!
- Használjunk megbízható térképet!
- Átmenő túra esetén ne ereszkedjünk le és húzzuk le a kötelet mielőtt meggyőződnénk róla, hogy jó úton vagyunk!

Szűkületbe való beszorulás esetén:

- Vigyázni kell a függőleges szűkületekre vagy aknák tetejére!
- Leereszkedés mindig egy bebiztosított csavaros karabineren!
- Vegyük le, ami felesleges és beakadhat!
- Ne ereszkedjünk be fejjel előre egy lefelé menő szűkületbe csak akkor, ha biztosak vagyunk abban, hogy ki is tudunk szállni, vagy visszafordulni!

Omlás esetén:

- Tisztítsuk meg az omladékot áthaladás előtt!
- A tömböket húzásra és nyomásra minden szögben meg kell vizsgálni!
- Egyesével haladjunk át a veszélyes szakaszok alatt!
- Stabilizáljuk az omladékot ácsolattal, drótkötél horgokkal, cementtel stb.

Egy eset bemutatása

2006. szeptember 9-én szombat este 10 körül a tapasztalt barlangász, Bajna Bálint - korábban a Mentőszolgálat tagja, sok magyar barlangász oktatója - kiszerezés közben eltörte a bokáját (kb. – 120 méter mélyen), miközben kiengedte magát egy nagy ingából. Ekkor sajnos kiszakadt a kő, amiből eresztette ki magát és nekilendült az akna túlsó falának. Ezután a sérült lábával (két helyen is eltört - a sípcsontnál és a szárkapocscsontnál) még abszolválta a felette levő 40 m mély akna felmászását (hiszen rutinos barlangi túravezető oktató). Ekkor társai mentést kértek a felszínről, majd 10 órán át hárman saját erőből látták el Bálintot, orvos nélkül. Vasárnap reggel érkezett a helikopter és a mentőcsapat. A barlangban a bejárat alatt egy veszélyes omladékot kellett robbantással eltávolítani és kissé lejjebb egy rövid járatot kitágítani, hogy lehetővé váljon a hordággal való szállítás. A mentésben közel ötven olasz barlangi mentő vett részt.

14. sz ábra: barlangi mentés járatokban

Készítette: Ismeretlen Forrás: www.helyitipp.hu

Letöltés ideje: 2011-10-23

A barlangi mentők tevékenységét elemezve megállapítható, hogy bár Magyarország viszonylag sík területen helyezkedik el, több hegység is megtalálható országunkban. Legmagasabb csúcsink a Mátrában található Kékestető, ami 1014 méter magas és a túrázók egyik legkedveltebb paradicsoma. Amilyen gyönyörű a kilátás, az állat világa és az egész hely oly annyira veszélyes is hisz tele van barlangokkal illetve járatokkal ahová a kíváncsi túrázók bemásznak és megtörténik a baj.

A barlangi mentőkről írt tanulmányomban láthatjuk, hogy ezek a különleges mentők teljes mértékben fel vannak készítve minden eshetőségre ami egy barlangi mentésnél, feltárásnál előfordulhat, ezen kívül megvannak az ehhez szükséges felszereléseik is. Ezen túlmenően speciális mentési technikákat dolgoztak ki, amelyeket eredménnyel alkalmaztak az ilyen jellegű eseteknél. Mind Magyarországon vagy akár valamelyik szomszédos országban igénybe vehetőek.

A továbbiakban bemutatom a kutyás mentőcsoportok közül a Spider csoportot, akikhez a híres mentőkutya, Mancs is tartozott.

2.3. A SPIDER mentőcsoport

15. sz. ábra: A Spider logója Készítette: Ismeretlen

forrás: <http://www.spider112.hu/> Letöltés ideje: 2011-10-23

Gyakran előfordul, hogy a mentéshez kutyákat kell alkalmazni. Több kutyás mentőcsoport alakult az országban, az egyik leghíresebb a Spider mentőcsoport. A szervezet 1996. júniusában alakult meg Miskolci Speciális Felderítő- és Mentőcsoport néven.¹²

¹² <http://www.spider112.hu/?action=page&id=6> Letöltés ideje: 2011-10-10

Tagjai olyan önkéntes személyek, akik karitatív módon végzik mentési és felderítési tevékenységüket, saját kutyáikkal és felszerelésükkel. A csoport létrehozásának célja az volt, hogy egy olyan szervezet jöjjön létre, amely képes összetett és sokrétű feladatok ellátására is. Ezért a csoport szakemberei a kutyás, bűvár, alpinista, barlangász egyesületekből, mentőorvosokból és a B.-A.-Z. megyei Polgári Védelmi Parancsnokság állományából kerültek ki. 1997. február 21-én alakult meg a csoport anyagi támogatása céljából a Miskolci Speciális Felderítő- és Mentőcsoportért Közalapítvány, amely a háttértámogatást hivatott biztosítani a mentőakciók számára. A csoport állományába tartozott Mancs is az életmentő kutya, aki aktív működése alatt sok mentőakcióban vett részt.

Az egyesület tevékenysége:

- az egyesület tagjainak érdekvédelme,
- mentő kutyavezetők oktatása, vizsgáztatása, képességfejlesztés, ismeretterjesztés,
- mentőkutyák és más szolgálati kutyák kiképzése, tréningben tartása,
- általános kutyavezető, kiképzősegéd, kiképzésvezető és teljesítménybíró képzés,
- katasztrófaelhárító képzések, mentőkutya vizsgák, versenyek, bevetési gyakorlatok szervezése, lebonyolítása,
- katasztrófák és eltűnési ügyek esetén személyfelkutatás, emberélet mentése,
- közrend, közbiztonság és közlekedésbiztonság védelme,
- állatvédelem és természetvédelem,
- euro-atlanti integráció elősegítése,
- nemzetközi, külföldi és hazai szakmai szervezetekkel történő kapcsolattartás, együttműködés
- egyéb gazdasági tevékenység.

A csoport fennállásától fogva az emberi életek és anyagi javak mentésére szakosodott, a megrongálódott épületekben, romokon, roncsok között, nyílt, erdős, bokros, sziklás területeken, vízen és víz alatt képes élő és halott személyek felkutatására, mentésére és - szükség esetén - sürgősségi orvosi ellátására. Munkájukat segítik koordináló szakemberek, tolmácsok, speciális feladatokra kiképzett kutyák, kutyavezetők, alpinisták, barlangi mentők, statikusok, bűvárok, orvosok, műszaki mentők. Az alkalmazások végrehajtása Polgári Védelmen keresztül, együttműködve a rendőrséggel, tűzoltósággal, mentőszolgálat, vöröskereszt, önkormányzatokkal.

16. sz ábra: Mentőkutyák Készítette: Ismeretlen

Forrás: <http://www.spider112.hu/>

Letöltés ideje: 2011-10-23

A csoport fennállása óta keresett eltűnt gyerekeket, felnőtteket, közúti baleseteknél végzett elsősegélynyújtást, kútból, tavakból, folyóvizekből emelt ki személyeket, gépjárműveket, tárgyakat. Sikerrel mentettek a törökországi földrengésnél, ahol élve találtak meg Fatimát, a török kislányt. Rendkívüli időjárási helyzetekben (árvíz, hó, földcsuszamlás, hó- és sárlavina) nyújtott segítséget a rászorulóknak. Elszabadult vadállatok befogásában is segédkezett már.

Felszerelésük

A kutyák, bár maguk rengeteget segítenek a bajbajutottakon egy adott mentésben, de néha arra is szükség van, hogy a gazdájuknak, a mentőknek segítsenek. Ilyenkor például a hátukra kötik a segéd kötelet és ők cipelik azt, megkönnyítve gazdájuk munkáját. Egy-egy mentésnél a kutyák mindig a gazdájukkal jutnak el a kárhelyre. A kárhely nem minden esetben a szárazföldön van. Előfordul, hogy motorcsónakon kell eljutni a balesethez. Ilyenkor a mentőkutyák is a csónakban utaznak. Ha szárazföldi vonulásról van szó, abban az esetben saját kocsijukkal vonulnak. (lásd 17. számú ábra) Több mentőkutyát is ki lehetne emelni a mentő csoportból, de a leghíresebb mégis egy olyan kutya volt, akiből nem születik még egy. Ő volt Mancs.

17. sz ábra: Mentőcsoporthok vonulása

Készítette: Ismeretlen Forrás: [://www.spider112.hu/](http://www.spider112.hu/) Letöltés ideje: 2011-10-23

A kutyák képzésétől sok függ a mentés során, ezért 10 hetes koruktól foglalkoznak a kutyákkal. Ez még nem a kiképzés, hanem a szoktatás része. 6 hónapos kortól fegyelemre nevelik a kutyákat, a valódi mentési képzés másfél éves korban kezdődik.¹³ Ekkor már erős a kutya idegrendszere, stabillá váltak a szokásai. 5-6 éves korában a mentőkutyával már bárhova mehet a mentőcsapat, addigra kifornak az állat képességei. A Spider mentőcsoporthnak több kutyájuk van és a hétvégéken is dolgoznak. Hétvégenként több bevetésre is indulnak. Manapság korán beköszönt a baleseti szezon így sajnos minden évben egyre nő a balesetek száma így legtöbbször a számok már júliusra átlépik a megelőző év balesetmennyiségét.

A csoport híres kutyája Mancs. Neki szobrot is állítottak. Mancs évekig szerepelt a tv-ben a gyerekeknek szóló műsorban, ahol a gyerekek keresését mutatták be vele. (Lásd 18.a ábra)¹⁴ Mancsot az 1999. évi izmiti földrengés tette híressé. Az ő segítségével mentettek ki egy három éves kislányt, aki akkor már 82 órája a romok alatt volt. A lányt senki nem vette észre, de Mancs a mentésre sietett, hisz azonnal megérezte a gyermek jelenlétét. Segédkezett még a 2001-es salvadori és indiai földrengésnél is. Ezen kívül rengeteg híres mentését fel lehetne sorolni ahol több ember is neki köszönheti az életét. 2006 októberében tüdőgyulladásban pusztult el.

¹³ <http://www.haziallat.hu/kutya/viselkedes/spider-mentokutyak-nevelese/948/> Letöltés ideje: 2011-10-13

¹⁴ Munkafüzet is készült róla „Mancs Ments! címmel, amelyben a kutya naplójából ismerhették meg a gyerekek a veszélyeket.

18. ábra. Mancs az egyik gyerekszereplővel

Készítette: Hornyacsek Júlia 2000.

A kutyás mentők tevékenységét elemezve megállapítható, hogy nagy szükség van rájuk, több típusai is van az országban. A Spider kutyás mentőcsoporthoz olyan önkéntes személyekből áll, akik saját eszközeikkel és saját kutyájukkal jól össze szokott módon segítenek a mentésekben, olyan speciális tevékenységet folytatnak, mint a keresés, elsősegélynyújtást, kútból, tavakból, folyóvizekből személyeket, gépjárműveket, tárgyak kiemelése.

2.4 A Fővárosi Különleges Rendeltetésű Mentő Szervezet

Az FKRMSZ rendeltetése: Ha egy katasztrófa-helyzetben az épületek, építmények, illetve a dolgozók, a lakosság károsodásának méretei igen nagyok és összetettsége (rombolódás, tűz, sérültek, veszélyes anyagok jelenléte stb.) olyan, a kárhely parancsnok kezdeményezheti, hogy a helyi, illetve megyei erőkön túl riadóztassák és vessék be a Fővárosi Központi Rendeltetésű Mentő Szervezet (FKRMSZ) erőit és eszközeit is. Ilyenkor a fővárosi, megyei, polgári védelmi igazgató jelentést tesz a katasztrófahelyzetről a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság vezetőjének, és jóváhagyást kér a beavatkozás kiszélesítésére, az FKRMSZ riadóztatására és bevetésére. A Fővárosi Központi Rendeltetésű Mentő Szervezet (FKRMSZ) a Fővárosi Polgári Védelmi Igazgatóság szervezetébe tartozik. "Nyugalmi időszakban" csak az FKRMSZ parancsnoki törzse működik néhány fővel, a

szakrészlegek erői, eszközei, felkészült szakemberei a főváros különböző cégeinél, intézményeiben vannak s nem a katasztrófavédelmi szolgálatoknál tevékenykednek.¹⁵

Az FKRMSZ feladata adott katasztrófa-helyzetben a speciális mentési teendők ellátása, az első lépcsőben beavatkozó erők megerősítése, vezetésük feltételeinek biztosítása, a mentőerők technikai eszközökkel és mentési anyagokkal történő ellátása, a mentőerők és a károsult (hajléktalanná vált stb.) lakosság elszállásolása, étkeztetése, egészségügyi ellátása stb.

19. sz ábra: FKRMSZ egyenruha

Készítette: Ismeretlen forrás: www.google.hu

Letöltés ideje: 2011-10-23

A szervezet bevethető az ország bármely részén, sőt igény és megfelelő egyeztetés után határainkon túl is segíthetnek katasztrófa helyzetben. Készenléti ideje: a riasztástól számított 1-3 óra. Alkalmazhatósága: a készenlét elérését követően Budapesten 3 órán belül, a fővároson kívül, vidéken 8 órán belül. Az FKRMSZ alkalmazásáról minden esetben az országos katasztrófavédelmi főigazgató dönt.

A jóváhagyás birtokában riadóztatják az FKRMSZ kijelölt részlegeit. A fővárosi polgári védelmi igazgató parancsnoksága alatt az Fővárosi Különleges Rendeltetésű Mentő Szervezet a kárterület közelében települve megteremti a mentés és kárfelszámolás irányításának feltételeit, és csoportjai megkezdik tevékenységüket.

¹⁵ http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=pvl_mentesszervezes_beavatkozo Letöltés ideje: 2011-10-15

Szervezeti felépítése

Az FKRMSZ összlétszáma mintegy 300 fő. Szervezeti felépítése tagolt, kellően differenciált ahhoz, hogy a veszélyhelyzetek jellegéhez a vezetés és a beavatkozó egységek jól igazodjanak. A Parancsnokság (Törzs) alá rendelve dolgozik a Vezetésbiztosító csoport, az RBV csoport, a Speciális mentő egység, továbbá az Egészségügyi csoport és a Logisztikai csoport.

Csoport részei:

- Vegyi Felderítő Csoport,
- Mentésítő Állomás,
- Közepes Teljesítményű Mentésítő Részleg,
- Nagyteljesítményű Mentésítő Részleg,
- Veszélyes Anyagokat Szállító és Elhelyező Részleg.¹⁶

A speciális Mentőegység rendeltetése: csoportjainak speciális felkészültsége szerint különleges anyagok, eszközök, szerszámok, berendezések, felszerelések biztosítása, felderítés, felkutatás, közreműködés a mentésben, részvétel a kárelhárításban.

Az Egység részei:

- Légi Felderítő Csoport,
- Barlangi Felderítő Mentő Csoport,
- Kutyás Felderítő Mentő Csoport,
- Vízi Mentő Csoport, Környezetvédelmi Mentő Csoport,
- Robbantó Csoport,
- Műszaki Mentő Csoport,
- Alpin és Hegyi Mentő Csoport.

¹⁶ http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=pvl_mentesszervezes_beavatkozo letöltés ideje: 2011-10-15

A főbb felszerelések a következők:

- VW Multivan logisztikai bázis,
- SELVA 460 mentőhajó felszereléssel, motorral,
- EUROLINE 360 eszközmentő hajó felszereléssel és motorral,
- JULA 460 kisegítő hajó felszereléssel és motorral,
- Vízi mentési eszközök (gerincágy, mentőmellények, mentőpatkó),
- Vízmeder vizsgáló,
- GPS navigációs berendezés,
- Mentőcsapat részére elkülönített 1 heti étkelem,
- Sátor, hálósák, neoprén ruházat.

20. sz. ábra: Mentés Készítette: Ismeretlen

Forrás: [www. googleusercontent.com](http://www.googleusercontent.com) Letöltés ideje: 2011-10-23

Híres bevetéseik

2006. 11. 30-án az FKRMSZ gyakorlatozott. A gyakorlatozás célja az volt, hogy a mentők olyan élethelyzetben is megtanuljanak helyt állni, amiben még (szerencsére) nem volt gyakorlatuk. A feladat az volt, hogy egy Richter-skála szerinti 6,7-es erősségű földrengés után segítséget nyújtsanak a rászorulóknak. A rengés központja egy sűrűn lakott terület volt. Az épületek jelentős része teljesen összedőlt, vagy nagyban romosodott. A lakosságot ellátó

közművek és közigazgatási létesítmények nagy része teljesen összeomlott, megsemmisült. Az utakat eltorlaszolták különböző roncsok, törmelékek, a távközlési eszközök is használhatatlanná váltak és a vasúthálózat is összeomlott. A gyakorlatot az is nehezítette, hogy a kora hajnali órákban rendezték meg a földrengést. Ez nehezítette a mentők dolgát hisz ilyenkor az emberek többsége alszik és rengeteg embert maga alá temet a saját otthona. Riasztást követően kiérkeztek a mentők és lépésről-lépésre elgyakorolták a mentést. Először is túlélőket kell keresni.

Majd amilyen gyorsan csak lehet, el kell látni a sérülteket. Majd a halottakat kell azonosítani és elszállítani. A roncsokat össze kell szedni és amilyen gyorsan csak lehet, helyre kell állítani a károkat. Segítség kérésére is lenne lehetőség. Az ENSZ-től kérnének a mentőink segítséget és a szomszédos országok mentőerőitől. A szorgalmasan és becsületesen elvégzett gyakorlat után azt mondhatjuk, hogy bár reméljük, hogy soha nem lesz rá szükség, de a mentő erőink megállnák a helyüket vészhelyzetben.

21. sz ábra: A mentő erők gyakorlat közben, Készítette: Ismeretlen

Forrás: www.kispest.hu Letöltés ideje: 2011-10-23

Az FKRMSZ mentők tevékenységét elemezve megállapítható, hogy Az FKRMSZ egy olyan egyesület, akik segítenek bárhol, ha szükség van rájuk, akár a határon túl is. Mint láthattuk, a

FKRMSZ tevékenységi köre igen tág. Menthetnek földön, vízen, levegőben és akár veszélyes anyagokkal történő balesetben is. Rendkívül jól felszerelt mentőcsoportról van szó.

3. A mentőszervezetek alkalmazásának aktuális kérdései

A fentiekben bemutatam a vízi; barlangi; és kutyás mentőszervezeteket, illetve a Fővárosi Központi Rendeltetésű Mentőszervezetet. A vizsgálódásom, elemzésem során felmerült néhány vitatott kérdés a különleges mentőszervezetek alkalmazásával kapcsolatosan. Vizsgáljunk meg ezeket.

A megalkotás alatt lévő, a katasztrófavédelmi törvény végrehajtására szolgáló kormányrendelet tervezet több eddig fennálló problémára megoldást nyújt.

- A szervezetek forrásai végesek, a támogatások bizonytalansága miatt gyakran a tagok saját forrásait élik fel.
- A munkáltatók nem szívesen engedik el őket a mentésekre, vagy nem kapnak munkabért a kiesett időre.
- A speciális ismeretek szinten tartásához gyakori továbbképzés, tanulás szükséges, melyre nem mindig van elegendő pénz és lehetőség.

További felmerült problémák:

- A mentőszervezetek riasztása más és más módon történik. Rendszerint a hivatásosok, de gyakran polgármesterek, állampolgárok hívják őket. Ezért nem mindig van kielégítő információjuk az esetről, és értékes időt is veszítenek. Az önkéntes mentőszervezetek a segítségnyújtásban csak a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel kötött együttműködési megállapodás keretei között vehetnek részt, függetlenül attól, hogy ki riasztotta őket.
- Előfordul, hogy a kezdetben elégségesnek tűnő felszerelés a mentés során elfogy, és nem lehet időben pótolni. Külföldi beavatkozás során meghatározott ellátmányt magával kell vinnie a mentőszervezetnek, ez alatt pedig meg kell szerveznie az utánpótlást.
- A területre érve gyakran más mentőerők is jelen vannak, és nem mindig sikerül zökkenőmentesen beilleszteni a civileket a mentés folyamatába. A mentésben résztvevők munkájára a hivatásos katasztrófavédelmi szerv tisztje (kárhely

parancsnok) szervezi, nemzetközi segítségnyújtásnál a fogadó ország kapcsolattartóján keresztül, a csoportvezető irányításával történik a beavatkozás megszervezése. A zökkenőmentes mentésbe illesztésre az alkalmazási elvek kidolgozása és a rendszeres gyakorlatoztatás jelent megoldást.

A hatályba lépést követően a kormányrendelet következetes végrehajtása jelenti a megoldást a felmerült problémák egy részére. Ennek megfelelően felül kell vizsgálni az együttműködési megállapodásokat a hivatásos katasztrófavédelmi szervek és az önkéntes mentőszervezetek között. Az új kormányrendelet végrehajtásán túl az ehhez kapcsolódó konkrét oktatási, képzési, gyakorlatozási feltételek megteremtése, képzési anyagok és programok kidolgozása járulhat hozzá az önkéntes mentőszervezetek tevékenységének, mentésbe való bevonásának javításához, a nemzeti és nemzetközi minősítések megújításához.

Amit mindenképpen fontos kiemelni a javaslattételnél:

- az új kormányrendelet végrehajtása,
- kiemelt figyelmet kell fordítani a képzésre oktatásra és ennek feltételeinek megteremtésére, együttműködve a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel.

4. ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEK

A védelmi feladatokat, mint láttuk, nem csak a hivatásos mentőszervek végzik, hanem részt vesznek benne civil és humanitárius szervezetek is. A településen a mentés vezetője a helyi védelmi képességeket is igénybe veszi. Ennek rendszerint része az ott működő civil szervezet, de adott esetben más településekről, más országrészből is segítségül hívnak civileket, különösen akkor, ha speciális képességekkel rendelkeznek

A civil szervezetek működését, szabályzását több jogszabályban megtaláljuk, ezek közül az alapot az egyesülési törvény adja. Ennek értelmében: Magyarországon az egyesülés joga mindenkit megillet. Mindenkinek joga van arra, hogy másokkal szervezeteket vagy közösségeket hozzon létre vagy ezen szervezetek tevékenységében részt vegyen. Ebből kifolyólag az állampolgárok társadalmi szervezetet hozhatnak létre.

A civil szervezetek tehát önrendelkezési joguknál fogva, saját maguk határozzák meg a tevékenységüket, amely különböző lehet. Vannak olyanok, amelyek alaprendeltetése a mentésben való részvétel, és vannak olyanok, amelyek alaprendeltetése ugyan más, de katasztrófák során alkalmazhatóak, a következmények felszámolásában. A mentési

alaprendeltetésű szervezetek között vannak általános mentési és védelmi céllal alakított szervezetek.

A vízi mentők tevékenységét elemezve megállapítható, hogy Magyarországon létre kellett hozni egy olyan mentőszervezetet, akik a víz szerelmeseire vigyáznak, illetve ha bekövetkezik a baj, segítenek rajtuk. Így jött létre a Vízi Mentők Magyarországi Szakszolgálata.

Hazánkban számos barlang található, sokszor adódnak barlangi balesetek, ahol szükség van a barlangi mentőkre, de hívják őket bányákban, üregekben történt eseményekhez is. A Magyar Barlangi Mentőszolgálat (BMSZ) egy ilyen szervezet. Ezek a különleges mentők teljes mértékben fel vannak készítve minden eshetőségre, ami egy barlangi mentésnél, feltárásnál előfordulhat, ezen kívül megvannak az ehhez szükséges felszereléseik is. Ezen túlmenően speciális mentési technikákat dolgoztak ki, amelyeket eredménnyel alkalmaztak az ilyen jellegű eseteknél. Mind Magyarországon vagy akár valamelyik szomszédos országban igénybe vehetőek.

Gyakran előfordul, hogy a mentéshez kutyákat kell alkalmazni. Több kutyás mentőcsoport alakult az országban, az egyik leghíresebb a Spider mentőcsoport. A Spider kutyás mentőcsoport olyan önkéntes személyekből áll, akik saját eszközeikkel és saját kutyájukkal jól össze szokott módon segítenek a mentésekben. Olyan speciális tevékenységet folytatnak, mint keresés, elsősegélynyújtás, kútból, tavakból, folyóvizekből személyek, gépjárművek, tárgyak kiemelése.

A dolgozatom megírásával több dologra is rávilágítottam. A különleges mentők élete nem könnyű. Ezek az emberek a saját idejüket, pénzüket, energiájukat és gyakran az életüket kockáztatják mások életéért.

A speciális mentők a saját érdekeiket hátra téve, munka után még önszántukból képzik magukat, hogy olyan tudással rendelkezzenek, ami eltér a többi mentőtől és a megszerzett tudással segítse előre a bajba jutott emberek mentését. Legyen szó vízi balesetről, barlangban megtörtént bajról, vagy bármilyen bekövetkezett katasztrófáról az országban vagy akár a határon kívül. A különleges mentők emberei mindig készen állnak arra, hogy segítsenek.

**„Egyetlen parancs van, a többi csak tanács:
igyekezz úgy érezni, gondolkozni, cselekedni,
hogy mindennek javára legyél.”**

Weöres Sándor

IRODALOMJEGYZÉK

- 1989. évi II. törvény az egyesülés törvényéről
- Polgári Védelmi Alapismeretek1 Dr. Hornyacsek Júlia (2009. ZMNE Budapest)
- Révai Nagylexikon Akadémiai Kiadó, Budapest 1960. ISBN:963 05 0774 9
- www.mpvsz.hu
- www.tuzoltoszovetseg.hu
- www.vizimentok.hu
- www.katasztrofavedelem.hu
- www.caverescue.hu
- www.visszaporgetes.hu
- www.spider112.hu
- www.haziallat.hu
- <http://www.alternativenergia.hu>
- <http://www.mixonline.hu>
- www.mpvsz.hu
- <http://vizimentok.hu/hu/rolunk/>
- <http://vizimentok.hu>
- <http://vizimentok.hu/hu/rolunk/>

- <http://www.caverescue.hu/>
- www.visszaporgetes.hu
- www.helyitipp.hu
- <http://www.spider112.hu/>
- www.google.hu
- [www. googleusercontent.com](http://www.googleusercontent.com)
- www.kispest.hu